

2020-10-20

Till: Kommunstyrelsen och samtliga nämnder
För kännedom: Kommunfullmäktige

Granskning av intern kontroll gällande arvoden och ersättningar till förtroendevalda

Vi har genomfört en granskning av intern kontroll avseende handläggning av ersättningar och arvoden till kommunens förtroendevalda. Granskningen är en del i vår revisionsplan för år 2020.

Vår övergripande bedömning från vår granskning är att det finns anvisningar för de förtroendevalda att förhålla sig till gällande sina arvoden och ersättningar. Vi kan däremot se att det finns förbättringsmöjligheter avseende hur dessa anvisningar tillgängliggörs för de förtroendevalda samt tydligheten i delar av anvisningarna.

Mot bakgrund av ovanstående vill vi lämna följande rekommendationer:

- Kommunstyrelsen tar fram en arbetsordning/reglemente för arvodeskommittén.
- Kommunstyrelsen kompletterar Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun med vilket typ av dokument det är, ansvarig för dokumentet och när det senast reviderats mm.
- Kommunstyrelsen kompletterar Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun med rutiner kring vilka former, framförallt med hänsyn till ny teknik, ett politiskt sammanträde kan ha för att ersättningar och arvoden ska aktualiseras.
- Kommunstyrelsen ser över möjligheterna att tydliggöra anvisningen ytterligare med exempel hur och när arvoden och ersättningar ska betalas ut för andra sammankomster än nämndsammanträden samt hur kostnader i samband med andra sammanträden och konferenser ska hanteras.
- Kommunstyrelsen ser över blanketten avseende ersättning för förlorad arbetsinkomst och gör den tydligare (se över typsnittet) samt överväga om en checklista ska kopplas till blanketten så förtroendevalda inte missar att skicka in nödvändiga underlag.
- Kommunstyrelsen ser över möjligheten att skapa en mapp i Netpublicator med information och blanketter för att öka tillgängligheten till information för de förtroendevalda.
- Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden förtydligar hanteringsanvisningen så att det tydligt framgår var originalen av underlag för arvoden och ersättningar förvaras då det är att ses som räkenskapsmaterial som ska bevaras i sju år.
- Kommunstyrelsen upprättar en tydlig arbetsgång för hanteringen av arvoden och ersättningar så att alla som arbetar med detta får en inblick i hela processen.

JÄRFÄLLA

Kommunrevisionen

2020-10-20

Vi önskar att kommunstyrelsen och nämnderna inkommer med yttrande och redovisning av hur man avser att utveckla verksamheten mot bakgrund av vår granskning och rekommendationer. Yttrande önskas senast 30 januari 2021.

Järfälla 2020-10-20

För revisorerna i Järfälla kommun

Allgun Wilhelmsson
Ordförande

Anders Sörensen
Vice ordförande

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och arvoden

Rapport

Järfälla kommun

KPMG AB

2020-10-21

Antal sidor 13

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	5
3	Kommunallagens bestämmelser för ersättningar och arvoden	5
4	Resultat av granskningen	6
4.1	Järfälla kommuns ersättningsbestämmelser för förtroendevalda	6
4.2	Organisation kring arvoden och ersättningar	7
4.3	Anvisningar om ersättningar till förtroendevalda i Järfälla kommun	8
5	Stickprov	11
6	Sammanfattande bedömning	11
6.1	Riktlinjer och rutiner	11
6.2	Kontroll och uppföljning	12
6.3	Hur hanteras förlorad arbetsinkomst?	12
6.4	Kommunalråd – heltidsarvode kontra arvode från lösa uppdrag	13
7	Rekommendation	13

1 Sammanfattning

Vi har av Järfälla kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring kommunens interna kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och arvoden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Syftet med granskningen är att bedöma om rutinerna för hantering av ersättningar och arvoden till förtroendevalda är ändamålsenliga och att kontroll av området sker på ett effektivt sätt.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att Järfälla kommun utifrån antaget arvodesbeslut tagit fram en anvisning (rutin) som täcker in de olika typer av ersättningar en förtroendevald kan erhålla. Dock framgår under vår granskning att vissa delar i anvisningen skulle kunna förtydligas. Övrig ersättning förutom arvoden sällan blir aktuellt med anledning av att Järfälla kommun genomför de politiska sammanträdena på kvällstid. Trots detta ser vi att det skulle finnas en vinning i att tillgängliggöra informationen kring arvoden och ersättningar och blanketter ytterligare för de förtroendevalda.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi att:

- Kommunstyrelsen tar fram en arbetsordning/reglemente för arvodeskommittén.
- Kommunstyrelsen kompletterar *Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun* med vilket typ av dokument det är, ansvarig för dokumentet och när det senast reviderats mm.
- Kommunstyrelsen kompletterar *Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun* med rutiner kring vilka former, framförallt med hänsyn till ny teknik, ett politiskt sammanträde kan ha för att ersättningar och arvoden ska aktualiseras.
- Kommunstyrelsen ser över möjligheterna att tydliggöra anvisningen ytterligare med exempel hur och när arvoden och ersättningar ska betalas ut för andra sammankomster än nämndsammanträden samt hur kostnader i samband med andra sammanträden och konferenser ska hanteras.
- Kommunstyrelsen ser över blanketten avseende ersättning för förlorad arbetsinkomst och gör den tydligare (se över typsnittet) samt överväga om en checklista ska kopplas till blanketten så förtroendevalda inte missar att skicka in nödvändiga underlag.
- Kommunstyrelsen ser över möjligheten att skapa en mapp i Netpublicator med information och blanketter för att öka tillgängligheten till information för de förtroendevalda.
- Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden förtydligar hanteringsanvisningen så att det tydligt framgår var originalen av underlag för arvoden och ersättningar förvaras då det är att ses som räkenskapsmaterial som ska bevaras i sju år.
- Kommunstyrelsen upprättar en tydlig arbetsgång för hanteringen av arvoden och ersättningar så att alla som arbetar med detta får en inblick i hela processen.

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

2 Inledning/bakgrund

I kommunallagen regleras bland annat ersättningar för de förtroendevalda. I 4 kap. 12 § framgår att förtroendevalda har rätt till skälig ersättning för de arbetsinkomster och ekonomiska förmåner som de förlorar på grund av uppdraget. Detta gäller dock inte förtroendevalda som fullgör uppdragen på heltid eller betydande del av heltid.

Kommunen bör lägga fast gränsen för när rätten till ersättning för förlorade arbetsinkomster och ekonomiska förmåner upphör. I proposition 1982/83:97 anses en naturlig gräns vara en sysselsättningsgrad på 40 procent av heltid. I praktiken är det dock upp till kommunen själv att bestämma gränsen. Inte minst är det viktigt för den förtroendevalda själv, och inte minst gäller detta i pensionsperspektiv, att få en korrekt bedömning om uppdragen ska arvoderas eller ej.

Revisorerna i Järfälla kommun bedömer att det finns en risk för att den interna kontrollen av handläggningen av förtroendevaldas ersättningar och arvoden ej sker på ett tillfredsställande sätt.

Med anledning av ovanstående har vi av Järfälla kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring kommunens interna kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och arvoden. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om rutinerna för hantering av ersättningar och arvoden till förtroendevalda är ändamålsenliga och att kontroll av området sker på ett effektivt sätt.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Är kommunens riktlinjer för utbetalning av arvoden och andra ersättningar till förtroendevalda ändamålsenliga?
- Hanterar kommunstyrelsen och övriga nämnder arvoden och andra ersättningar i enlighet med arvodesreglementet och övriga rutiner?
- Sker kontroller och uppföljning av utbetalning av arvoden och andra ersättningar?
- Hur hanteras förlorad arbetsförtjänst, egna företagare?
- Hur hanteras kommunalrådets heltidsarvode kontra arvode för lösa uppdrag?

Granskningen avser kommunstyrelsen och samtliga nämnder.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725) (KL)

- Arvodesbestämmelser i Järfälla kommun
- Övriga tillämpbara interna regelverk och policys

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av arvodesbestämmelser och övriga anvisningar
- Intervjuer med berörda tjänstepersoner (kanslichef, lönechef, lönesystemsamordnare samt nämndsekreterare i respektive nämnd).
- Stickprovskontroller kontroller av utbetalda arvoden och ersättningar under oktober 2019 och februari 2020.

De personer som har intervjuats samt personaldirektören har faktagranskat rapporten.

3 Kommunallagens bestämmelser för ersättningar och arvoden

I 4 kap. 12 § kommunallagen regleras ersättningar och arvoden och det framgår att förtroendevalda har rätt till skälig ersättning för de arbetsinkomster och ekonomiska förmåner som de förlorar på grund av uppdraget. Med ekonomiska förmåner åsyftas förlorade pensions- och semesterförmåner samt exempelvis förlorad arbetslöshetsersättning och föräldrapenning som den enskilde förtroendevalda förlorar på grund av uppdraget.

Rätten till ersättning omfattar förlorad "arbetsinkomst" och med det avses kontant lön eller motsvarande inkomst av rörelse eller av jordbruksfastighet.

Detta gäller dock inte förtroendevalda som fullgör uppdragen på heltid eller en betydande del av heltid.

En förutsättning för att ersättning ska kunna betalas är att den förtroendevalda kan påvisa att arbetsinkomst har förlorats på grund av uppdraget.

Kommunen avgör efter vilka principer ersättningens nivå ska beräknas och för att systemet inte ska bli för krångligt får ersättningen schabloniseras.

Mot bakgrund av att det blivit allt svårare att rekrytera och behålla personer i olika förtroendeuppdrag infördes 1992 obligatoriska regler om ersättning för förlorad arbetsinkomst grundade på det frivilliga systemet. Som princip bör inte en medborgare avstå från sitt förtroendeuppdrag på grund av ekonomiska skäl. Arvoden får alltså efter ändringarna 1992 inte inkludera ersättning för förlorad arbetsinkomst. På så sätt omfattas de ekonomiska förmånerna från denna tidpunkt en obligatorisk del och en frivillig del.

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

Av 4 kap. 16 § framgår att fullmäktige får besluta att förtroendevalda i skälighets omfattning ska få

1. Ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget utöver vad som följer av 13 och 14 §§,
2. Arvode för det arbete som är förenat med uppdraget,
3. Pension, och
4. Andra ekonomiska förmåner.

Om fullmäktige beslutar att arvode ska betalas ska arvodet bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

Ovan nämnda bestämmelser gäller dock inte förtroendevalda som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid, enligt 4 kap 17 §.

Ett kommunalt förtroendeuppdrag är oftast inte preciserat så att det går att utläsa i ett reglemente eller liknande hur mycket arbetstid uppdraget omfattar. Det ligger delvis i uppdragets natur att det alltid finns en viss osäkerhet kring tidsåtgången för ett visst uppdrag. Fullmäktige ska besluta enligt vilka grunder ersättningen ska betalas. I förarbetet¹ till lagen framgår att heltidsuppdrag och de mer omfattande deltidsuppdragen ur ersättningssynpunkt bör jämföras med ett vanligt arbete. Ersättning för faktiskt förlorad arbetsförtjänst bör därför inte omfatta mera betydande årsarvoden. Gällande gränsdragningsproblematiken uttalas att en bestämd gräns bör dras som motsvarar deltidsuppdragets omfattning jämfört med heltidsuppdrag. En naturlig gräns kan därvid vara vid uppdrag som omfattar minst 40 procent av heltid. I praktiken är det dock upp till kommunen själv att bestämma gränsen.

4 Resultat av granskningen

4.1 Järfälla kommuns ersättningsbestämmelser för förtroendevalda

Kommunfullmäktige tog den 3 mars 2014 beslut om arvoden för förtroendevalda i Järfälla kommun för dåvarande mandatperiod. Med anledning av ny mandatperiod och tillkommande äldrenämnd och innovationsutskott fanns det anledning att se över arvodesnivåerna för förtroendevalda i Järfälla kommun.

Ärendet behandlades både i arvodeskommittén² och kommunstyrelsen under våren 2018 och återremitterades av kommunstyrelsen i maj 2018. Arvodeskommittén tog den 16 januari 2019 beslut om nytt förslag till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige om nya arvoden. På sammanträdet den 28 januari 2019 beslutade kommunstyrelsen att på nytt återremittera för en ny nedjustering av arvodesnivåerna med totalt 500 000 kronor jämfört med arvodeskommitténs förslag. Den 12 februari 2019 tog arvodeskommittén ställning till kommunstyrelsens återremiss och beslutade att stå fast vid det förslag som kommunstyrelsen gavs att ta ställning till den 28 januari 2019.

¹ Prop. 1982/83:97 s. 24 f.

² Arvodeskommittén är en beredande instans med representanter från kommunfullmäktige. Inte kommitté som ses regelbundet utan ses om frågor uppkommer och inför en ny mandatperiod.

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

Kommunfullmäktige antog den 4 mars 2019 *Arvoden för förtroendevalda i Järfälla kommun*³. Beslutet innebär bland annat att från och med den 1 januari 2019 är "taket" på kommunala arvoden motsvarande 100 procent kommunalrådsersättning. Detta gäller även arvoden från kommunens bolag. För kommunstyrelsens ordförande och oppositionsråd gäller av kommunfullmäktige beslutat arvode för dessa uppdrag.

Av beslutet framgår de förtroendevaldas ersättningar (utgår från riksdagsmannaarvode);

- Arvoden till kommunalråd (per månad)
- Årsarvoden
- Övriga arvoden (sammanträdesarvoden, justeringsarvode och ersättning för barnpassning)
- Rekommendationer för Järfällahus AB, Phalaenopsis AB och Spidarör AB.

Under intervjuerna framgår att det saknas en arbetsordning eller reglemente för arvodeskommittén. De arbetar utifrån hur kommittén har gjort tidigare år. Alla andra nämnder i kommunen har ett reglemente som tydligt reglerar respektive nämnds uppdrag och arbetsformer.

4.2 Organisation kring arvoden och ersättningar

I Järfälla kommun är nämndsekreterarna organiserade under respektive förvaltning. Alla nämndsekreterarna ingår i ett nätverk som ses cirka sex gånger per år. I detta nätverk tar nämndsekreterarna upp aktuella frågor med syfte att få stöd, råd och arbeta mer likartat. Det är kommunsekreteraren som är sammankallande till dessa nätverksträffar.

Nämndsekreterarna registrerar in närvaro i systemet Troman efter genomförda sammanträden och gör en kontroll av att allt stämmer. Arvodesnivåerna läggs in i Troman av sekretariatet på kommunstyrelseförvaltningen som är systemförvaltare av Troman. Detta görs så att nämndsekreterarna ska kunna kontrollera att rätt arvode registrerats. Arvodesnivåerna läggs också in i lönesystemet Personec och det görs av löneenheten. Det är i Personec som den faktiska beräkningen för utbetalning genomförs. Ur Troman dras en lönetransaktionsfil, (innehållande koder för *förtroendevald, sammanträde, nämnd, datum, tid* etc), som läses in i Personec som genererar utbetalningen.

Huvudregistratorn på kommunledningskontoret har en kontrollfunktion i arvodes- och ersättningsprocessen och skickar ut påminnelser månatligen till nämndsekreterarna om att närvaron måste läggas in i Troman för att arvoden och ersättningar ska kunna betalas ut i rätt tid.

På samma sätt hanteras eventuella övriga ersättningar som ska betalas ut till de förtroendevalda.

Innan utbetalning av löner och arvoden sker kontrollerar löneenheten alla som har en inkomst högre än 50 000 kronor och därinom ryms kommunalråden då de utöver månadsarvode på 100 procent endast ska få sammanträdesersättning i

³ Kommunfullmäktige 2019-03-18, § 30 Arvoden för förtroendevalda i Järfälla kommun (dnr Kst 2018/427)

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

kommunfullmäktige medan kommunalråd på deltid kan få ersättning från andra nämnder/styrelser (det får dock inte överstiga det månadsarvode som övriga kommunalråd har).

Allt underlag avseende arvoden och ersättningar hanteras utifrån uppställda hanteringskrav i respektive nämnds hanteringsanvisning, se avsnitt 4. 3. 2.

4.3 Anvisningar om ersättningar till förtroendevalda i Järfälla kommun

Utifrån ovan beskrivna beslut om ersättningar till förtroendevalda har det tagits fram en kommunövergripande *Anvisning om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun*. Anvisningen innehåller rutiner och går att finna på intranätet som är kopplat till arbetet med politiken.

Anvisningen innehåller ingen fakta om själva dokumentet, när det är framtaget, om det reviderats, vem som är ansvarig för dokumentet och vad för typ av dokument det är (riktlinje, rutin etc.). Under intervjuer framhålls att anvisningen är att betrakta som en rutin. Under intervju med kanslichefen för kommunstyrelseförvaltningen framgår att det ska genomföras en översyn av alla styrande dokument under hösten 2020 och då ska de bland annat titta på hur styrande dokument betecknas.

Anvisningen innehåller inte heller några rutiner kring vilka former ett sammanträde kan ha vilket är en fråga som framförallt har aktualiserats under rådande coronapandemi.

Även de förtroendevalda har tillgång till intranätet där en informationsbroschyr finns upplagd, *Praktisk information till politiker*. På samma sida finns även blanketterna som de förtroendevalda ska använda sig utav vid begäran om utbetalning av ersättningar i samband med sammanträden och andra sammankomster. Under några utav intervjuerna är dock uppfattningen hos nämndsekreterarna att intranätet inte används i så stor utsträckning av de förtroendevalda. Det uppges att det skulle vara en fördel om denna information kunde läggas i en mapp i systemet *Netpublicator* som är systemet där alla handlingar kopplat till nämndarbetet läggs in och som de förtroendevalda kan ta del av via sin iPad.

4.3.1 Arvoden till kommunalråd

Från och med 1 januari 2019 är taket på kommunala arvoden 100 procent kommunalrådsersättning. Detta gäller även arvoden från kommunens bolag. För kommunstyrelsens ordförande och oppositionsråd gäller av kommunfullmäktige beslutat arvode för dessa uppdrag.

Undantaget ovanstående "tak" är att sammanträdesersättning utbetalas till heltidsarvoderat kommunalråd endast för kommunfullmäktiges sammanträden och för sammanträden/förrättning som förlagts till arbetsfri dag. Kommunalråd på deltid får dock sammanträdesersättning för uppdrag som ledamot i nämnder och utskott men det får inte överstiga det månadsarvode som kommunalråd på heltid uppbär.

I anvisningen regleras ytterligare villkor såsom ledighet, sjukdom och föräldraledighet. Ett kommunalråd har rätt till sex veckors semester per år med bibehållet arvode. Övrig ledighet tillämpas i enlighet med *Allmänna bestämmelser* som reglerar allmänna anställningsvillkor för kommunanställda.

4.3.2 Ersättningsformer till förtroendevald

Årsarvoden betalas ut per månad. Av anvisningen framgår att om årsarvoderad förtroendevald är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för en tid som sammanhängande överstiger två månader på grund av sjukdom ska få sitt arvode minskat i motsvarande grad. Om ersättare har utsett uppbär ersättaren årsarvoden den tid som den ordinarie är förhindrad att delta.

Arbetsuppgifter som ska utföras inom ramen för årsarvudet för ordförande och vice ordförande

I anvisningen exemplifieras några av de arbetsuppgifter som ryms inom årsarvudet för ordförande och vice ordförande.

Sammanträdesarvode

Av anvisningen framgår att sammanträdesarvode betalas ut till ordinarie ledamot, ersättare och icke tjänstgörande ersättare som deltar i sammanträde eller förrättning för kommunens räkning, både inom och utom kommunen. En punkt i anvisningen som en ledamot har rätt att få sammanträdesarvode för är bland annat konferenser, informationsmöten, studiebesök, kurs eller liknande som rör en kommunal angelägenhet och som har en direkt koppling till det kommunala förtroendeuppdraget.

I anvisningen står vidare att arvodesersättning för deltagande i aktiviteter, resor mm. endast utgår när nämnd/styrelse fattat beslut om att godkänna deltagande. Det framgår inte av anvisningen om kommunen står för exempelvis extra kostnader såsom exempelvis anmälningsavgift till utbildningar och konferenser eller resekostnader.

Under intervjuerna framgår att det inte alltid är lätt att tolka anvisningarna och veta när det krävs ett nämndbeslut för att en ledamot ska få delta i en kurs eller informationsmöte mm.

Av intervjuerna framgår även att anvisningen inte tydligt reglerar vad som gäller när kommunen själva anordnar utbildningar för ledamöterna. En sådan fråga uppkom relativt nyligen i en utav nämnderna i kommunen och då fick personaldirektören kopplas in och det konstaterades att sammanträdesarvode skulle betalas ut.

Sammanträdesarvoden betalas ut till ledamöterna efter att de deltagit i sammanträde eller någon annan sammankomst. Ledamöternas närvaro registreras av respektive nämndsekreterare i Troman.

Av intervjuerna framgår att det sällan är några konstigheter när det gäller registrering av närvaro i systemet samt utbetalning av arvoden.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

Av anvisningen framgår att ersättning för förlorad arbetsinkomst kan betalas ut till alla förtroendevalda utom till de som uppstår heltidsarvode.

Det framgår vidare av anvisningen att ersättning även kan betalas ut när denna deltar i kurser, konferenser, arrangemang i kommunens regi eller studiebesök på kommunens arbetsplatser inom den egna nämndens/styrelsens verksamhetsområde efter särskilt beslut av nämnd/styrelse.

Av de intervjuer som genomförts framgår att alla nämndsammanträden är förlagda på kvällstid. Utskotten har sina sammanträden på dagtid men då de flesta som sitter i utskotten är kommunalråd och förlorar därmed ingen arbetsinkomst för att delta i mötena. Med anledning av detta är förlorad arbetsinkomst något som sällan blir aktuellt. Vid något enstaka tillfälle betalas ersättning ut för förlorad arbetsinkomst och då sker det på en separat blankett. Under en intervju framgår att blanketten behöver ses över då informationen om att blanketten ska bifogas med underlag från arbetsgivaren är skrivet med ett litet typsnitt. Vid några tillfällen har förtroendevalda missat att lämna in underlaget från arbetsgivaren på grund av att de inte uppmärksammat informationen på blanketten. Det lyfts även upp att det vore bra med en checklista kopplat till blanketten så att förtroendevalda inte missar att bifoga underlag.

Dokumenthanteringsplan/hanteringsanvisning

Enligt 3 kap. 12 § lagen om kommunal bokföring och redovisning⁴ framgår att räkenskapsinformation bland annat ska bevaras i läsbar form. I 3 kap. 13 § framgår vidare att dokument som används för att bevara räkenskapsinformation ska vara varaktiga och lättåtkomliga och ska bevaras minst fram till och med det sjunde året efter utgången av räkenskapsåret.

Underlag till arvodesutbetalningar och övriga ersättningar till förtroendevalda politiker är att ses som räkenskapsmaterial och ska alltså arkiveras i minst sju år.

Underlag för arvodesutbetalningar är närvaron som tas vid varje sammanträde. Närvaron registreras i respektive nämnds protokoll som bevaras för alltid.

Efter att ha tagit del av samtliga nämnders hanteringsanvisningar kan vi konstatera att alla nämnder har upptagit underlag för förtroendevaldas ersättningar som en punkt. Det framgår att underlag (original) ska bevaras i sju år eller tio år (i den gamla bestämmelsen skulle underlag bevaras i minst 10 år⁵). Av hanteringsanvisningen för kultur- demokrati- och fritidsnämnden framgår att kopior av underlag för ersättning sparas hos nämndsekreteraren i två år innan det kan gallras men det framgår inte var originalen ska förvaras.

⁴ Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

⁵ 2 kap. 11 § lagen (1997:64) om kommunal redovisning

5 Stickprov

Vi har tagit del av listor med utbetalningar av arvoden och ersättningar till förtroendevalda under oktober 2019 och februari 2020 samt protokoll och uppropslistor för samtliga sammanträden som har ägt rum under oktober 2019 och februari 2020.

Vi kan konstatera att det tydligt framgår om det är årsarvode eller sammanträdesarvode som betalats ut. Datum och vilken nämnd det rör framgår också tydligt. Det kan konstateras att det endast vid ett tillfälle under dessa månader betalats ut övrig ersättning för parkering.

Vi kan efter att ha gått igenom protokollen och uppropslistor för de sammanträden som ägde rum i oktober 2019 och februari 2020 konstatera att de stämmer mot det som har betalats ut enligt utbetalningslistorna. Vi fann dock en avvikelse i tekniska nämnden där en ersättare har fått sammanträdesarvode utbetalat även fast hen inte närvarat vid sammanträdet den 20 februari 2020.

6 Sammanfattande bedömning

6.1 Riktlinjer och rutiner

Arvodeskommittén är en beredande instans avseende arvoden och övriga ersättningar för förtroendevalda i kommunen. Dock saknar arvodeskommittén ett reglemente eller arbetsordning utan de arbetar utifrån egen upprättad praxis. Varken kommunallagen eller förvaltningslagen reglerar beredningsordningen för kommunstyrelsen eller dess utskott och beredningar. Detta regleras i kommunens reglementen och arbetsordningar. Att ha en tydlig beredningsprocess ger insyn i verksamheten och minskar riskerna för att skada förtroendet för den demokratiska beslutsprocessen.

Järfälla kommun har tagit fram *Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun* som bygger på beslutet om arvoden för förtroendevalda i Järfälla kommun och som antogs den 4 april 2019 i kommunfullmäktige. Anvisningen är att betrakta som en rutin men det framgår inte tydligt vem som är ansvarig för dokumentet, när det senast revideras o.s.v. Kanslichefen framhåller dock under intervjun att det pågår ett arbete i kommunen med en översyn av de styrande dokumenten. Detta med syftet att det ska bli en likartad hantering i kommunen.

I övrigt är vår bedömning att anvisningarna täcker in de olika typer av ersättning en förtroendevald kan få. En iakttagelse efter våra intervjuer är dock att övrig ersättning förutom arvoden sällan blir aktuellt med anledning av att Järfälla kommun genomför de politiska sammanträdena på kvällen. Vid vårt stickprov noterades att det endast var en övrig ersättning som utbetalats under de två månader vi granskade. Under våra intervjuer lyftes fram att det ibland kan uppstå situationer som kan vara svåra att tolka, exempelvis hur arvoden/ersättning ska betalas ut vid andra sammankomster än just nämndsammanträden.

Utifrån rådande coronapandemi har alltfler sammanträden förlagts på distans via internet. Vår bedömning är således att det vore bra om det i anvisningen framgick vilka

former (ny teknik) ett sammanträde kan ha för att ersättningar och arvoden ska aktualiseras.

Till ovan nämnda anvisning finns även en framtagna anvisning avseende pension för förtroendevalda och en blankett som ska användas vid ersättning för förlorad arbetsinkomst och redovisning av ersättning för barntillsyn.

Under intervjuerna framgick att blanketten som de förtroendevalda använder när de begär ersättning för förlorad arbetsinkomst i viss mån är otydlig och att den skulle behöva ses över och att det vore bra att koppla en checklista till blanketten så att risken för att de förtroendevalda missar att bifoga något underlag minimeras.

De förtroendevalda har tillgång till intranätet där det bland annat finns en informationsbroschyr som behandlar praktisk information till politiker som innehåller information om arvoden och andra ersättningar samt de blanketter som de ska använda. Under några av våra intervjuer framgår att upplevelsen är att de förtroendevalda inte använder sig av intranätet. Det uppges att det skulle vara bra, ur ett tillgänglighetsperspektiv, om information till de förtroendevalda tillsammans med blanketterna kunde läggas i en mapp i Netpublicator. Eftersom alla handlingar som är kopplade till uppdraget i nämnden läggs upp i Netpublicator skulle det finnas en vinning att samla allt på ett och samma ställe.

6.2 Kontroll och uppföljning

Det framgår av intervjuerna att de finns flera kontrollmoment i processen avseende utbetalning av arvoden och övriga ersättningar. Arbetsgången och de olika momenten är inte nedskrivna i någon rutin vilket vi anser kan vara en fördel vid exempelvis nyanställningar av en nämndsekreterare som oftast sitter med dessa frågor själv i förvaltningen. I dagsläget lägger nämndsekreterarna in närvaron i Troman och kontrollerar att den blir korrekt nedtecknad. Ytterligare en kontrollfunktion är att registratorn på kommunstyrelseförvaltningen genomför en kontroll att alla nämndsekreterare har registrerat in närvaro innan det skickas till löneenheten för utbetalning. Under intervjuerna uppger vissa av nämndsekreterarna att de inte har full insikt i hur hela processen ser ut.

Löneenheten har ytterligare en kontrollfunktion där de personer (förtroendevalda inkluderade) som har en inkomst på 50 000 kronor går igenom en extra gång. Löneenheten är den insats som betalar ut arvoden och övriga ersättningar till de förtroendevalda.

Underlag till arvoden och ersättningar hanteras i enlighet med respektive nämnds hanteringsanvisning. Då underlag är att ses som räkenskapsmaterial ska det bevaras i minst sju år innan det får gallras bort. Vi har sett att det i kultur- demokrati- och fritidsnämndens hanteringsanvisning behandlar hur kopior av underlag ska hanteras men det framgår inte tydligt var och hur originalen ska hanteras.

6.3 Hur hanteras förlorad arbetsinkomst?

Järfälla har alla nämndsammanträden på kvällstid medan utskotten är på dagtid. Därav så hanterar kommunen väldigt få begäran om ersättning för förlorad arbetsinkomst. Vår

bedömning är, utifrån de samtal vi haft med företrädare i kommunen, att vid de få tillfällen begäran om förlorad arbetsinkomst hanteras så sker det på ett ändamålsenligt sätt.

6.4 Kommunalråd – heltidsarvode kontra arvode från lösa uppdrag

Kommunalrådets arvoden justeras med samma procentuella höjning och vid samma tidpunkt som statsrådets arvoden. Från och med 1 januari 2019 är "tak" på kommunala arvoden motsvarande 100 procent kommunalrådsersättning, inkluderat arvoden från kommunens bolag. Löneenheten registrerar in kommunalrådets löner i Personec (lönesystemet) samt alla årsarvoden.

Det finns vissa undantag från "tak" och dessa har specificerats i *Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun* exempelvis att semester och semesterersättning ingår i månadsarvodet. Utöver det betalas sammanträdesersättning ut till heltidsarvoderat kommunalråd om kommunfullmäktige har sammanträden förlagda på en arbetsfri dag.

7 Rekommendation

Utifrån vår bedömning rekommenderar vi att:

- Kommunstyrelsen tar fram en arbetsordning/reglemente för arvodeskommittén.
- Kommunstyrelsen kompletterar *Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun* med vilket typ av dokument det är, ansvarig för dokumentet och när det senast reviderats mm.
- Kommunstyrelsen kompletterar *Anvisningar om ersättning till förtroendevalda i Järfälla kommun* med rutiner kring vilka former (ny teknik) ett politiskt sammanträde kan ha för att ersättningar och arvoden ska aktualiseras.
- Kommunstyrelsen ser över möjligheterna att tydliggöra anvisningen ytterligare med exempel hur och när arvoden och ersättningar ska betalas ut för andra sammankomster än nämndsammanträden samt hur kostnader i samband med andra sammanträden och konferenser ska hanteras.
- Kommunstyrelsen ser över blanketten avseende ersättning för förlorad arbetsinkomst och gör den tydligare (se över typsnittet) samt överväga om en checklista ska kopplas till blanketten så förtroendevalda inte missar att skicka in nödvändiga underlag.
- Kommunstyrelsen ser över möjligheten att skapa en mapp i Netpublicator med information och blanketter för att öka tillgängligheten till information för de förtroendevalda.
- Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden förtydligar hanteringsanvisningen så att det tydligt framgår var originalen av underlag för arvoden och ersättningar förvaras då det är att ses som räkenskapsmaterial som ska bevaras i sju år.
- Kommunstyrelsen upprättar en tydlig arbetsgång för hanteringen av arvoden och ersättningar så att alla som arbetar med detta får en inblick i hela processen.

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll avseende handläggning av förtroendevaldas ersättningar och

2020-10-21

2020-10-21

KP MG AB

Emma Garpenholt
Verksamhetsrevisor

Mikael Lind
Kommunal certifierad revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.